

KÜÇÜK KAYNARCA ANTLAŞMASI (1774)

(1768-1774) Lehistan Sorunu ve Osmanlı- Rus Savaşları

- 1760 yıllarında Rusya'nın başında Çariçe II. Katerina bulunuyordu. Katerina, Petro' nun vasiyeti üzerine, -Karadeniz'e inmek
-Kırım ve Kafkasya'yı almak istiyordu.
-Balkanlarda Rusya'ya bağlı Hıristiyan krallıklar kurmak istiyordu.
- Leh (Polonya) Kralı'nın ölümü üzerine Katerina kendi denetiminde olan birini seçti. Fakat Lehistan vatanseverler bunu kabul etmeyerek ayaklandılar. Rusya bunun üzerine Lehistan'a asker gönderdi. Ruslar bunun üzerine, Lehistan'da büyük katliamda bulundular. Rus askerlerinin önünden kaçan Lehiler Osmanlı'ya sığındı. Ruslar Osmanlıları takip ederek Osmanlı topraklarına saldırdılar ve Balkan milletlerini isyana kışkırttılar. Bu olaylar sonunda Osmanlı-Rus Savaşı çıktı ve 6 yıl sürdü (1768). Ruslar bu sürede Eflâk ve Boğdan'ı ele geçirerek Kırım'ı da işgal ettiler.
- Ancak Osmanlıların Balkanlarda Rusya karşısındaki yenilgileri devam etti. Ruslar Kartal Ovası Muharebesi'nde, Osmanlı yenicileri ve Kırım tatarlarından oluşan büyük bir orduyu ağır bir yenilgiye uğrattı. Bu meydan muharebeleri akabinde savaşın yönü tamamen Osmanlı İmparatorluğu aleyhine döndü.
- Rus birlikleri İsmail, Akkerman, Bender kalelerini ellerine geçirdiler. Ayrıca Çariçe II. Katerina Aleksey Grigoryevič Orlov komutasındaki Rus donanmasını Baltık Denizi'nden Akdeniz'e gönderdi.
- Artık yeniciler isyan çıkarmaktan başka bir işe yaramamaktaydı. Baltık Denizinden hareket eden Rus Donanması İngilizlerin yardımıyla Cebelitarık Boğazı'nı geçerek Akdeniz'e girdi.
- İlk defa Akdeniz'e giren Rus donanması İzmir yakınlarında Çeşme burnu ile Sakız adası arasında Osmanlı donanmasıyla savaşa tutuştu. 5-7 Temmuz 1770 tarihleri arasında yapılan bu savaşta Rus donanması Osmanlıları büyük bir yenilgiye uğrattı.
- Çeşme yakınlarında Osmanlı Donanmasını yaktılar (1770). Cezayirli Hasan Paşa bir müddet sonra Rusları Akdeniz'den çıkardı. Prusya, Avusturya ve Rusya; Polonya (Lehistan)'yı aralarında paylaştılar.
- III. Mustafa kederinden öldü (1774). Yerine Abdülhamit padişah oldu. Bu sırada Rus kuvvetleri sadrazam Muhsin zade Mehmet Paşayı kuşatma altına alması üzerine Osmanlıları barışa zorladı. Ayrıca Rusların Balkan topraklarında ilerlemeleri Avusturya ve Prusya'yı endişelendirdi. Bu iki ülkenin araya girmesi üzerine Ruslar ile Küçük Kaynarca Antlaşması imzalandı. Bu antlaşma Osmanlıların imzaladığı şartları en ağır antlaşma olmuştur.
- Küçük Kaynarca Antlaşması; Sadrazam Muhsinzade'nin isteği üzerine Ruslar ile şartları çok ağır olan bir anlaşma imzalandı. Buna göre;
- 1.Kırım'a Bağımsızlık verilecek. Sadece dini bakımdan halifeye bağlı kalınacak.
 - 2.Kuzey Kafkasya'nın bazı yerleri, Kılburnu, Yenikale, Kerç ve Azak kaleleri Ruslara verilecek.
 - 3.Ruslar; Eflak, Boğdan ve Akdeniz' deki adaları ve Gürcistan'daki bazı toprakları geri veriyordu. Ancak buraların halkının ihanetinden dolayı affını istiyordu.
 4. Ruslar Karadeniz ve Akdeniz sularında serbestçe dolaşabilecek ve Fransa ile İngilizlere tanınan Kapitülasyonlardan faydalanacaklar.
 5. Rus Hıristiyanları ve rahipleri, kutsal yerleri serbestçe ziyaret edebilecekleri.
 - 6.Osmanlı Devleti Savaş tazminatı ödeyecek.

7. Ruslar, Balkanlarda istediği yerde konsolosluk açabilecek ve İstanbul'da daimi elçiliği bulunacaktı

Not: Orjinal antlaşma metinlerinin hiçbirinde Ortodoks Hıristiyanların himayesinin Ruslara verildiğini belirten madde olmamasına rağmen Ruslar, 1775 yılında antlaşmanın değiştirilmiş Fransızca metnine Ortodoks Hıristiyanların Rusların himayesinde olduğunu belirten madde ekleyerek dünya kamuoyunda Osmanlı devleti üzerinde baskı oluşturmaya çalıştılar.

Küçük Kaynarca Antlaşması'nın Önemi:

- En önemli madde; Kırım'a bağımsızlık verilmesi ve Ortodoks Hıristiyanlığı koruma görevini üstlenmesidir. Bundan da anlaşılacağı gibi Karadeniz'e bir daha sahip olamama, ikincisi ise Rusya iç işlerimize karışma hakkını elde ediyordu.
- Osmanlı Devleti tarihinde ilk defa savaş tazminatı ödedi. Bu durum Osmanlı hazinesini olumsuz yönde etkilemiştir.
- Küçük Kaynarca Antlaşması Osmanlı Devleti'nin uluslar-arası saygınlığını kaybettirmiştir. Bu antlaşma XVIII. Yüzyıldaki yaptığı en ağır antlaşmadır.
- Osmanlı tarihinde Rusya'ya ilk kapitülasyonlar bu antlaşma ile verilmiştir.
- Bu antlaşma ile Karadeniz Türk gölü olma özelliğini yitirmiş, Karadeniz'in kuzey sahilleri Rusların denetimine girdi.

Grek ve Dakya Projeleri:

Grek Projesi: İstanbul merkez olmak üzere bir Rus prensinin yönetiminde Grek devleti kurulacaktı. II. Katerina, 1779'da doğan torununa Bizans İmparatorluğu'nun kurucusu Konstantin'in adını vermişti.

Dakya Projesi: Rusya ve Avusturya arasında Osmanlı topraklarını paylaşmak amacıyla hazırlanmıştır. Projeye göre Eflak-Boğdan ve Besarabya'da yani Dinyester ve Tuna Nehirleri arasında Dakya adıyla Rusya ve Avusturya'ya bağımlı bir devlet kurulacaktı.

Kırım Meselesi ve Aynalıkavak Tenkihnamesi 1779:

Rusların niyeti Kırım'ı tamamen ele geçirmektir. Bunu Hem Osmanlı Hükümeti, hem de Kırım ileri gelenleri ve Kırım halkı biliyordu.

Kırım Hanı Sahip Giray'ın 1775'te hanlığını bırakması üzerine Rusya bağımsız olan Kırım'ın içişlerine karışarak, kendi taraftarı olan Şahin Giray'ı Han olarak seçtirmek için Kırım'a girdi. Bunun için Kırımlılar bir heyet göndererek Osmanlı imparatorluğuna bağlanmak istediler. Ruslar ise; para ile kendilerini tutan bir zümre oluşturdular ve Şahin Giray'ı Kırım Hanı yaptılar. Osmanlı, Şahin Giray'ın hanlığını tanımayınca savaş durumu ortaya çıktı. Fransa'nın arabuluculuğu ile Rusya ile Aynalıkavak Tenkihnamesi (1779) (düzeltmesi) imzalandı. Buna göre;

-Ruslar Kırım'dan çekilecek

-Osmanlı da Şahin Giray'ın hanlığını tanıyacaktı.

Bu olaydan sonra; Kırım'da iç savaş çıktı ve sonunda II. Katerina yönetimindeki Ruslar 1789 yılında Şahin Giray'a karşı çıkan isyanı bastırmak bahanesi ile Kırım'a girerek Kırım'ı işgal etti. Daha sonra da Kırım'da binlerce Türk'ü kılıçtan geçirip Kırım'ı Rusya'ya bağladı (1779).

Rusya bu antlaşmadan sonra Avusturya ile Osmanlı topraklarını paylaşmak için antlaşma yaparak 1783 yılında Kırım'ı kendi topraklarına kattığını dünyaya ilan etti.

OSMANLI-RUS VE AVUSTURYA- OSMANLI İLİŞKİLERİ (1791-1792):

Ziştovi ve Yaş Antlaşmaları:

Çariçe II. Katarina Osmanlı'nın yıkılabileceğini düşünerek Avusturya ile bir anlaşma yaptı. Buna göre Rumeli topraklarını aralarında paylaşacaklar ve İstanbul'da da bir Bizans imparatoru kuracaklardı. Bunun üzerine Osmanlılar; Rusya'ya 1787'de savaş açtı. Osmanlılar, Rusları Kırım ve Kafkasya'dan çıkarmak istiyordu. Savaşta Avusturya'da Rusya'nın yanında yer alırken Osmanlı Devleti ise **Prusya** ve **İsveç** ile ittifak antlaşması yaptı. Bu ittifaklar sonuç vermedi ve Osmanlı devleti iki ateş arasında farklı iki cephede savaştı. Ruslar Özü Kalesi'ni alarak Bütün Türkleri kılıçtan geçirdiler. Padişah I. Abdülhamit üzüntüsünden öldü. Yerine III. Selim padişah oldu (1789). Bu sırada Fransa da ihtilal olmuş bütün Avrupa, Fransız İhtilali'ne karşı cephe almıştı. Avusturya savaşta başarılı olamayacağını anlayınca **Ziştovi Antlaşması'nı** imzalayarak savaştan önceki sınırlarına çekildi (1791).

Bundan sonra Ruslar da "**Yaş Antlaşması**" ile savaştan çekildiler (1792). Antlaşmaya göre;

-Dinyester nehri iki devlet arasında sınır oldu.

-Osmanlı Devleti Kırım'ın Ruslara ait olduğunu kabul etmek zorunda kaldı.

Sonuç olarak, Osmanlıların Kırım'ı kurtarma istekleri ile Rusya ve Avusturya'nın Grek Projesi (İstanbul'da Bizans İmparatorluğunu hortlatmak) gerçekleştirememiştir. Osmanlı Devleti yeni topraklar kaybetmiş ve "Dağılıma Dönemi" başlamıştır.

Önemi: Osmanlı Devleti'nin Kırım üzerindeki bütün haklarını kaybetmesi ile Ruslar, Karadeniz yoluyla İstanbul ve Boğazları tehdit edebilecek güce ulaşmış oldu.

Fransız İhtilali'nin çıkması Osmanlı Devleti'nin toprak kaybını azaltmıştır. Bu antlaşmaların yapılmasıyla ortaya çıkan barış ortamı III. Selim'in ıslahatlara başlamasına ortam hazırlamıştır.

XVIII. YÜZYIL ISLAHATLARI:

Yüzyılın ıslahatları önceki yüz yıla göre daha esaslı ve sonuç bakımından daha verimliydi. Çünkü yenilmelerinin sebebinin sadece askeri nedenlere bağlamaktan vazgeçmiş, Avrupa'daki yeniliklere göre hareket edilerek ıslahat hareketleri yapılmıştır.

—Lale Devri Islahatı (III. Ahmet)
(1703 – 1730)

—I. Mahmut Döneminde Yapılan Islahatlar
(1730 – 1754)

—III. Mustafa Döneminde Yapılan Islahatlar
(1757 – 1774)

—I. Abdülhamit Döneminde Yapılan Islahatlar
(1774 – 1789)

—III. Selim Devrinde Yapılan Islahatlar
(1789 – 1807)

III. Ahmet Dönemi Islahatları

-Lale Devri Islahatı:

Bu devrin baş mimari Sadrazam Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'dır.

-Sulh ve sükunu sağladı.

-Sosyal, kültürel, iktisadi ve askeri gelişmeleri öğrenmek gayesi ile ilk defa Avrupa'nın durumunu ve gelişmelerini öğrenmek ve takip etmek için Avrupa'ya elçilikler gönderdi.

-Sadrazam; Avusturya, Rusyave İran'la anlaşarak savaşları durdurdu.

-Sadabat eğlence yerleri açıldı.

-Saraylar Avrupa köşkleri gibi döşendi. Bilim ve ilim adamlarını koruyarak desteklendi.

-İtfaiye Ocağı kuruldu.

-İlk kez çiçek aşısı uygulandı.

-Matbaa ve kâğıt fabrikası kuruldu.

Dikkat: Matbaanın geç açılmasının sebebi o zamana kadar kitap yazmak için hattatçılar sınıfının oluşu, bunların matbaa ihtiyacını karşılamaları o zaman için önemli bir ihtiyaç için görülmemesi nedeniyle geç kalınmıştı.

Kitap basma işinde bu dalı meslek edinenlerin karşı koymaları.

-Matbaa Açıldı: Sait efendi ile İbrahim Müteferrika tarafından ilk kez 1727 yılında açıldı.

Bu devir Saray masraflarının Lüks oluşu ile vergilerin artırılması, para değerinin düşürülmek istenmesi üzerine Patrona Halil adlı bir yeni çerinin; Padişah ve Sadrazamın şeriatı çiğnediğini devletle ilgilenmediğini ileri sürerek isyan başlattı. Lale bahçeleri yakılıp yıkıldı. Sadrazam idam edildi. Padişah tahtan indirildi. Yerine I. Mahmut Padişah oldu.

Paris'te Açılan İlk Konsolosluk: Yirmi Sekiz Mehmet Çelebi (1720-1721) yılları arasında Osmanlı Devleti'nin Paris'e atadığı ilk elçidir. Bu durum Paris'te ilgiyle karşılanmıştır.

Mehmet Çelebi Efendi XVIII. Yüzyılın başında Fransa'nın içinde bulunduğu durumu ve kültürünü "Sefaretnâme" adındaki bir eserinde anlattı. Bu durum Paris kültürünün İstanbul'da ve Osmanlı kadın giyim modasının da Paris'te yayılmasına neden olmuştur.

Paris'e elçi olarak gönderilen Yirmi Sekiz Çelebi Mehmet Efendi, rokoko üslubuyla yapılmış saraylardan övgüyle bahsetmiştir. Ayrıca Versay Sarayı'nın maketini III. Ahmet'e sunmuştur. Avrupa mimarisinin Sadaabat Kasrı ile başlayan etkisi devam etmiştir.

Giderek klasik mimari özelliklerinin yerini, Batı'daki **barok** ve **rokoko** tarzı mimari almaya başlamıştır.

-Nuru Osmaniye Külliyesi

-Laleli Külliyesi,

-Beylerbeyi Camisi,

-Doğubeyazıt İshak Paşa Sarayı,

-Koca Ragıp paşa

-Murat Molla Kütüphaneleri barok ve rokoko mimarisinin özelliklerini taşır.

Bu yüzyılda Türk Müziği de Avrupa'yı etkiledi. Osmanlı'nın Mehter'inden etkilenmiştir. Rusya'ya, Viyana'ya, Berlin'e, Polonya'ya mehter takımı gönderildi. Alla-Turka müzik de Avrupa'yı etkiledi.

Avrupa'ya gönderilen öğrenciler ve Avrupa ile ticaret ilişkilerinde bulunan Rum ve Ermeni aileleri Batı kültürünü Osmanlı toplumuna taşıdılar. Artık Avrupa tarzında giyinmek eğlenceler düzenlemek ve Avrupa'nın yaşam tarzını benimsemek moda oldu.

-Sultan I. Mahmut Döneminde Yapılan Islahatlar:

Sultan I. Mahmut önce isyancıların el başlıklarını ortadan kaldırdı. Sonra da Lale devrinde takip edilen kültürel fikir hareketlerinin devamını sağladı.

Daha sonra Fransız bir bilgin subay Müslüman olmuştu. İsmi de Ahmet koymuşlardı. Bunun yardımıyla Topçu sınıfı kurdu. Hendansane adlı bir askeri mühendis okulu kuruldu. Halk Kütüphaneleri kurdurdu. Ülkenin her yerinden değerli kitaplar toplandı. Yalova'da kâğıt fabrikası kuruldu.

-Sultan III. Mustafa Döneminde Yapılan İslahatlar:

Savaşlardan uzak durmaya çalışmış, kırım savaşında önemli başarıları görülen Macar Baron Do Tot'u Askeri İslahat etmekle görevlendirdi. Bu adam yeni topçu sınıfı kurdu. Çanakale boğazının savunma düzenini ayarladı. Yeni kaleler yapıldı.

Yeni askeri mühendishane kuruldu.

Fransa'dan matematik, geometrik gibi derseler veren uzmanlar getirtmiştir. Verilen dersler Türkçeleştirilerek kitap haline getirilmiştir. Ancak Avusturya'nın etkisiyle bu uzmanlar geri çağırılmıştır.

-I. Abdülhamit Döneminde Yapılan İslahatlar:

Bu devirde de İslahatlar devam etti ancak yabancı bilim adamlarının Müslüman olma ve kıyafetlerinin değiştirme usulü kaldırıldı. Topçular sınıfını kuvvetlendirilerek sayılarını iki bine (2000) çıkardı.

İkinci önemli İslahatları ise; Cezayirli G. Hasan Paşa Çeşme'de yakılan donanma yerine çağın gereklerine uygun modern bir donanma yaptırdı. Tersaneler yapıldı. Askerler disiplin ve eğitim altına alındı.

Boron do Tot, matematik okulunun adını değiştirerek Askeri Mühendisane-i Bahri Hümayun şeklinde deniz subay okulunu açtırdı.

-III. Selim Devrinde Yapılan İslahatlar:

-Devletin gidişi hakkında devlet adamlarından rapor istendi.

İşe ordu ve maliyeden başladı. Ordu kurumları yeniden düzenlendi. Maaşlar gözden geçirildi. Yeniçeriler çok sıkı bir denetimden geçirilerek sayıları yarıya indirildi. İşe yaramayanlar ordudan atıldı. **Nizam-ı Cedit** adıyla yeni bir ordu kuruldu. (Avrupa usulü kurulmuştu. Türk çocuklarından kuruluyordu) Mühendishaneyi Bahriye Humayun-u (Kara Harp okulu) kurarak bunların teknik ihtiyaçlarını karşılayarak, tersane yeniden düzenlendi.

Halkı sosyal hizmetlere yöneterek Avrupa'ya pencere açtı. Şehirlere göçü önlemek için kimi yerlerde hanlar ve kervansaraylar kapatıldı. Bu dönemde; Fransa örnek alındı Matbaa-ı Amire (Devlet Matbaası) kurdu,

İrad-ı Cedit adı verilen bir hazine oluşturuldu. Ayrıca bunun yanında **Selimiye** ve **Levent** kışaları kurdurdu.

Paris ve Londra'da devamlı elçilikler bulundurmış ikinci bir dil öğrenme şartı -özellikle Fransızca'yı öğrenme zorunluluğu getirildi.

-Avrupa'dan çok sayıda mühendis ve uzman getirildi.

Halk yerli malı kullanmaya özendirildi.

Ancak devletin içine düştüğü bunalımı bahane edilerek büyük isyan çıkarıldı. Çıkan bu isyanda; III. Selim öldürüldü.

AMERİKA BAĞIMSIZLIK SAVAŞI VE ABD'İN KURULUŞU (1787)

Amerika 1492 de Kristof Kolomb tarafından keşfedildikten sonra;

İspanyollar: Meksika ve Güney Amerika'ya

Portekizler: Brezilya'ya

Fransızlar: Kanada'ya

İngilizler: de bugünkü Birleşik Amerika'daki Atlas Okyanusu kıyılarına yerleştiler.

İngilizler daha sonraki dönemlerde kıtanın iç kısımlarına doğru ilerleyerek yeni topraklar kazandılar ve Kuzey Amerika Kitası'nda 13 koloni oluşturdular. Bu kolonilere çoğunluğu İngiliz olmak üzere Avrupa'dan getirdikleri göçmenleri yerleştirdiler ve kolonileri İngiltere'den atadıkları valiler aracılığı ile yönetmeye başladılar.

Amerika Bağımsızlık Savaşı'nın başlama nedenleri:

—Yedi yıl Savaşları sırasında Kanada ve Florida'ya yerleşme vaadi ile İngiltere'ye para, malzeme ve insan yardımı yapan kolonilerde birleşme duygusunun oluşması

—Yedi Yıl Savaşları'nı kazandığı halde İngiltere'nin Fransa'dan alınan Kanada'ya ve İspanya'dan alınan Florida'ya kolonilerinde göçü yasaklanması

—Yedi Yıl Savaşları'ndan galip çıkmasına rağmen kendi ekonomisi de oldukça sarsılan İngiltere'nin kolonilere yeni gümrük ve damga vergileri koyması

—Kolonilerin, İngiltere Parlamentosu'nda seçilmiş temsilcileri bulunmadığından "halkın oluru alınmadan vergi konmaz" ilkesinde hareketle buna karşı çıkmaları

—Bu gelişmeler karşısında İngiltere'nin pul ve damga vergilerini kaldırması; ancak temel tüketim mallarına yeni vergiler koyması

—1773'de Boston limanına gelen çay yüklü bir İngiliz şilebindeki çayların koloni halkları tarafından denize dökülmesi üzerine, İngiltere'ye karşı isyan başladı.

Savaşın gelişmesi ve sonuçları:

1774'te koloni temsilcileri **I. Filedelfiya Kongresi'ni** toplayarak İngiliz hükümetinden; Koloni meclislerinin onayı alınmadan vergi konulmamasını ve ticareti engelleyici yasaların kaldırılmasını istediler. Fakat İngiltere bu istekleri reddetti

Not: *Bu kongre aynı zamanda Amerikalı kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur.*

İstekleri reddedilen koloni temsilcileri **1776'da II. Filedelfiya Kongresi'ni** toplayarak savaşa karar verdiler. **George Washington'nu** başkomutan seçtiler. Aynı zamanda bağımsızlıklarını ilan eden koloni temsilcileri "Bağımsızlık ve İnsan hakları Beyannamesi"ni de yayınladılar (4. Temmuz 1776)

Bu bildiriye göre;

İnsanların doğuştan devredilmez ve vazgeçilemez birtakım haklar vardır. Bunlar;

—Yaşama

—Özgürlük

—Mutluluğu arama hakkıdır

Bu hakları, kuvvetini halktan alan ve halkın arzusuyla işbaşına gelen hükümetler korur.

Hükümetler bu hakları çiğnediği takdirde, yerine yenisi koymak milletin hakkı ve ödevidir.

Not: bu bildirideki düşünceler, dünyaya yeni bir yönetim şekli olan demokrasiyi getirmiştir.

İnsan Hakları Bildirisi'nin kabul edilmesinden sonra koloniler ile İngiltere arasında savaşlar başladı.

Amerikalılar **1777'e Saratoga'da İngilizleri** yendiler. Bu gelişme üzerine **Yedi Yılı Savaşlarında** İngilizlere yenilerek kolonilerini kaybeden Fransa, İspanya ve Hollanda'da İngiltere'ye karşı savaşa girdiler. 1781'de Amerikalılar "**York Town Savaşı**"nda bir İngiliz ordusunu teslim aldılar. İngiltere yenilince barış istemek zorunda kaldı.

İngiltere, 1783'de imzalanan **Versay Antlaşması** ile kolonilerin bağımsızlığını tanıdı.

Not: Versay Antlaşması, Almanya'nın I. Dünya Savaşı sonunda imzaladığı Antlaşma ile aynı adı taşımaktadır.

Koloniler bağımsızlıklarını kazandılar; fakat yeni rejimin ne olacağı tartışmaları yüzünden 1783'-1787 tarihleri arasında koloniler birbirleriyle savaştılar. Savaşı, merkezi cumhuriyetçileri mağlup eden federalistler kazandı.

1783'te koloniler bir kez daha toplanarak; laik ve federal Cumhuriyet Anayasası'nı kabul ettiler (III. Fedelfiya Kongresi). 1787 yılında kongre George Washington başkanlığında ilk anayasasını kabul etti. Böylece ABD'nin kuruluşu sağlanmış oldu.

Not: ABD'deki bu gelişmeler, 1789' Fransız İhtilali'nin başlamasında da etkili olmuştur.

FRANSIZ İHTİLALİ (1789)

Siyasi Nedenleri:

—Fransa'daki soylular monarşi ve din adamlarının halk üzerindeki ağır baskısı

Fransa, sıkı bir mutlakiyetle yönetilmekteydi. Kral, ülkenin tamamına egemendi. Ülkede özgürlük ve eşitlik yoktu. Kral ve çevresi, halktan kopuk olarak sarayda lüks içerisinde yaşıyorlardı.

Ekonomik ve Sosyal Nedenler:

—Fransa'da halkın sosyal sınıflara ayrılmış olması, siyasi haklardan yoksun olan burjuva sınıfın coğrafi keşifler sonunda zenginleşmesi ve siyasi haklar istemesi.

En alt tabakada bulunan köylüler ve köleleri ise kimsenin dinlemediği yoktu. Kazan ağırdan alttan kaynamaya başlamıştı bile.

Not: Fransa'da halk; soylular, rahipler, burjuvalar ve köylüler olmak üzere dört sınıfa ayrılmıştı. Ülkenin en ağır yükünü köylüler çekiyordu.

—Mali zorluklar ve halkın ağır vergiler altında ezilmesi

-**Janr Jak Russo, Monteskiyo, Volter ve Didero** gibi aydınların fikirleriyle halkı etkilemesi

—İngiltere'deki meşrutiyet yönetimi ve Amerika'daki insan hakları ve demokrasi gibi gelişmelerin Fransız toplumu etkilemesi

Amerikalılar bağımsızlıklarını kazanmaları sonrası İnsan Hakları Beyannamesi'ni yayımlamamışlardı. Dolayısıyla İngiltere ve Amerika'daki demokratikleşme faaliyetleri Fransız halkını da etkiledi. Fransız halkı aynı yetkilerin kendilerine de verilmesini talebinde bulunmalarına rağmen kral halkın bu isteklerini kulak ardı ederek isteklerin tamamını reddetmekteydi.

İhtilalin Başlaması ve Evreleri:

İhtilal, Bastil Hapishanesi'nin önünde başladı ve yayıldı. Bastil Hapishanesi'ndeki tutuklular serbest bırakıldı (14 Temmuz 1789). Bu tarih bundan sonraki dönemde Fransa'da milli bayram olarak kutlanmıştır.

İhtilal ile başlayan karışıklıklar, 1804'te Napolyon Bonpart'ın imparator olması ile son bulmuştur.

Fransa'da ihtilal sürecinde 28 Ağustos 1789'da "İnsan ve Vatandaşlık Hakları Bildirgesi" ilan edilmiştir. Bu bildiri de şu esaslar yer almaktadır:

—insanlar, hakları bakımından hür ve eşit doğarlar ve öyle yaşarlar.

—Her siyasi topluluğun amacı insan haklarını korumaktır.

—Bu haklar özgürlük, milliyet, güvenlik ve baskıya karşı direnme, haklarıdır.

—Hâkimiyet milletindir. Hiçbir kişi ve kuruluş milletçe verilmeyen bir hâkimiyeti kullanamaz.

—Özgürlük, başkasına zarar vermeyen her şeyi yapabilmektir. Özgürlüğün sınırı ancak kanunla belirlenir.

Fransız İhtilali'nin Sonuçları:

Avrupa ve dünyanın siyasi eşitsizliğe dayalı sosyal yapısı değişti. Mutlak krallıkların yıkılabileceği görüldü.

Dünyada demokrasi kavramı yerleşmeye başladı.

Milliyetçilik bilinci gelişerek çok uluslu devletlerin yıkılmasında etkili oldu.

Eşitlik, özgürlük ve adalet kavramları doğrultusunda devlet ve hukuk sisteminde yeni düzenlemeler yapıldı.

Yeni Çağ bitti, Yakın Çağ başladı.

Fransız İhtilali'nin getirdiği düşünce ve ilkeler günümüz demokrasilerine temel oluşturdu.

SANAYİ İNKILÂBİ

El tezgâhlarından fabrika sistemine, tek tek üretimden seri üretime geçişi, insan emeğinin yerini makinelerin almasını ifade eder. 18. Yüzyılın ikinci yarısında İngiltere'den başlayarak diğer Avrupa ülkelerinde de yaşanmıştır.

Nedenleri:

—Coğrafi keşifler sonunda bulunan yeni kıtalardaki değerli madenlerin Avrupa'ya taşınması ve ticaret hayatının canlanmasıyla meydana gelen sermaye birikimi

—Rönesans'la birlikte başlayan bilim ve teknolojideki gelişmelerdir.

Avrupa'da Rönesans ile başlayan bilimsel gelişmeler, sonraki dönemlerde de devam etmiştir. Modern bilimin temelini atan Avrupalı bilginler, pratik bilgiler üzerinde araştırmalar yaptılar. Halkın ve hükümetlerin de ilgisini çeken bilimsel gelişmelerin ilerlemesi için ülkeler arasında kongreler, ortak araştırmalar ve yayınlar yapıldı.

Bu gelişmeler sonucunda bilim ve teknoloji ilişkisi **Sanayi İnkilâbını** doğurdu. Çeşitli alanlarda araştırma yapan bilginler, bilimin insanlığın hizmetine girmesini sağladılar.

Yeni buluşların üretimde uygulanması ve bunların en önemlisi olan buhar gücüyle çalışan makinelerin kullanılması sonucunda insan ve hayvan gücünün yerini makinelerin almasına "**Endüstri** veya **Sanayi İnkilâbı**" denilmiştir.

Sanayi İnkilâbı ilk defa buhar gücüyle çalışan makinelerin dokuma sektöründe kullanılması sonucunda 1750–1830 yılları arasında İngiltere'de ortaya çıkmıştır.

Büyük devletlerin gelişmemiş ülkeler ve milletleri siyasi ve ekonomik olarak himayelerine almaları ile bu bölgelerin yeraltı ve yerüstü kaynaklarını istedikleri gibi kullanmalarına sömürgecilik nedir. Sömürgecilik önce Avrupa devletlerinin Uzak Doğu zenginliklerini Avrupa'ya taşınmalarıyla başladı. Sanayi İnkılabı 19. yüzyılda Avrupa'da hammadde, pazar ve işgücü ihtiyacını artırdı. Bu durum yeni sömürgecilik faaliyetlerinin başlamasına ve dünyada yaygınlaşmasına neden oldu.

Sanayi İnkılabı ile ekonomik olarak gelişen Avrupa devletleri silah sanayilerini de geliştirdiler. Savaş gemileri **Maksim ve Gatling** adı verilen makineli tüfekleri Sömürgeci devletlere büyük bir avantaj kazandırdı. Avrupalı devletlerin bu savaş gücüne karşı eski tip silahlarla çatışan Afrika Hindistan ve Çin gibi ülkeler direniyordu. 20. yüzyılın başına gelindiğinde dünyanın %85'ne yakını Avrupa devletlerinin sömürgesi durumuna gelmiştir. Sömürgeci devletler, kolonilerinde limanlar, demiryolları, telgraf sistemleri ve kentler inşa ettiler. Bütün bunlar sömürge durumuna düşürülen milletlerin hayatları ve sahip oldukları zenginlikleri ve varlıklarını sağlayan malları soyuldu. Sömürgeci devletler bununla da yetinmediler, maden yataklarında günlük bir öğün yemek karşılığında çalıştırdılar. Milyonlarca yerli yetersiz beslenme, sağlıksız ortam ve baskılar altında hayatlarını kaybettiler. Böylece 20 yüzyılda sömürülen milletlerin, kanı ve soyulan varlıklarının üzerinde Avrupa medeniyeti yükselmiştir.

Sanayi İnkılabı'nın İngiltere'de ortaya çıkmasının sebeplerinde;

- *İngiltere'nin büyük sömürgelere sahip olması
- *Araştırma ve özgür düşünce ortamının olması
- *Yönetimde Merkezi otoritenin olması,
- *Kömür ve demir gibi enerji kaynaklarının ülkede bol olması
- *Ham madde birikim ve geniş Pazar imkânlarının olması etkili olmuştur.

Sanayi devriminin sonuçları:

- Avrupa'da üretim arttı. İnsanların refah seviyesi yükseldi.
- Temizlik, konfor ve sağlık anlayışında büyük gelişmeler görüldü.
- Büyük sanayi kentleri oluştu. Kentlerin hızla büyümesi ile işsizlik gibi yeni toplumsal sorunlar ortaya çıktı.
- Yaşam koşullarının iyileşmesi ve ölüm oranlarının düşmesi sonucunda hızlı nüfus artışı görüldü.
- Kapitalizm, sosyalizm gibi fikir akımları ortaya çıktı.
- Sanayi İnkılabı, geri kalmış, teknolojik gelişmesini tamamlayamamış ülkeler için büyük bir sıkıntıyı da beraberinde getirmiştir. Bu ülkeler endüstri inkılabını gerçekleştirmiş olan ülkelerin hammadde ve Pazar kaynağını oluşturmuştur.

Sanayi İnkılabı'nın Osmanlı Devleti Üzerindeki Etkileri:

Osmanlı Devleti açısından da Sanayi İnkılabı çok büyük sıkıntı yarattı. Kapitülasyonların da olumsuz etkisi yüzünden Osmanlı ekonomisi çöküntüye uğradı. El tezgâhlarından oluşan yerli sanayi dağıldı. 18. yüzyılda siyasi baskısını hissettiği Batılı devletlerin 19. Yüzyılda ise ekonomik işgaline uğradı. Özellikle Balta Limanı Ticaret sözleşmesi ile İngiltere'ye tanıyan ayrıcalıklar nedeniyle Osmanlı toprakları açık Pazar haline geldi. Duyun-u Umumiye ile de Osmanlı Devleti yarı sömürge haline geldi.

Kapitalizm, üretim araçlarının özel mülkiyetine ve bunların kâr amacıyla işletilmesine dayanan bir ekonomik sistemdir. Serbest piyasa ekonomisi olarak 16. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Temel amacı sürekli ve yüksek kâr elde etmek, bireylere ekonomide serbest girişim hakları kazandırmak, özel sektörü güçlendirerek devletin üretime katkısını asgari seviyeye düşürmek olarak değerlendirilebilir . Özellikle Sanayi İnkılabı sonrasında ivme kazanan kapitalizmde sermayedarlar, sahip oldukları üretim araçlarının sürekliliğini sağlamak için ham madde ve iş gücüne ihtiyaç duydular. Bu ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla sömürgecilik faaliyetlerine hız verdiler. Afrika ve Amerika kıtalarında sömürge imparatorlukları kurdular. Ancak kapitalist sistem zamanla toplumda gelir dağılımında eşitsizliklere neden oldu. Bu sistem içeri sinde sömürdüklerini düşünen işçi sınıfı kapitalizme karşı tepki göstermeye başladı.

Sosyalizm: Temel amacı, ortak mülkiyete dayalı bir toplum idealine ulaşmaktır. Kapitalizme bir tepki olarak XIX. yüzyılda, sermaye sahipleriyle işçiler arasındaki eşitsizliği ortadan kaldırmak amacıyla ortaya çıkmıştır. İlk yıllarda, fabrikasyon üretimin yaygınlaşması karşısında iş olanaklarını yitiren zanaatkarların çıkarlarının savunuculuğunu yapan sosyalizm, zamanla büyüyen sanayiye bağlı olarak sayıları çoğalan işçi sınıfının ideolojisi olmuştur.

Sosyalizm, sosyal ve ekonomik olarak toplumsal refahın katılımcı bir demokrasiyle getireceğini ve üretim araçlarının hakimiyetinin topluma ait olduğunu savunan,

- işçi sınıfının yönetime katılmalarına ağırlık veren, özel üretim yerine kamu bazlı üretimi destekleyen,
- telkin ve propagandalarını eğitim, tarım ve vergi reformları üzerinde yoğunlaştıran ekonomik ve siyasi bir teoridir.
- "Sosyal mülkiyet"; kooperatif işletmeler, ortak mülkiyet, devlet mülkiyeti, öz kaynakların yurttaşlık mülkiyeti veya bunların bir karışımı olabilir
- Sosyalizmin pek çok çeşidi vardır ve bunların tek bir tanımı yoktur.

Liberalizm: Siyasi ve ekonomik liberalizm olarak ikiye ayrılır. Siyasi liberalizm; ideoloji, din ve inanç özgürlüğü, sekülerizm, mülkiyet özgürlüğü gibi özgürlüklerin yasal güvenceye bağlanmasını savunur. Bunu sağlayacak mekanizma ise anayasacılık ve çoğulculuğa dayalı bir siyasi sistemdir. Bu ideolojiyi savunan İngiliz Filozof John Locke (Con Lok) (1632-1704) bireyi ve bireyin tercihlerini her şeyin merkezine yerleştirir. Birey temel bir değerdir ve topluluktan önce gelir. Dolayısıyla birey hiçbir sınırlama olmadan özgürce hareket edebilmelidir. Bunun için hukuk düzeni bireyin temel hak ve özgürlüklerini garanti altına almalıdır. Ekonomik liberalizm ise özel mülkiyet ve serbest ticaret sistemine dayanır. Ekonomik faaliyetlerde bireyi ön plana çıkarır. Mümkün olduğu sürece devletin ekonomiye müdahalesini reddeder. Bu sisteme, serbest piyasa ekonomisi adı verilir. Liberalizmin etkisiyle gelişen özgür düşünce; eğitim, din, basın ve sanat alanında da kendini gösterdi. Bu sayede ulus egemenliğine dayanan yönetimler ortaya çıkmaya başladı

AVRUPA'DA ESKİ DÜZENE DÖNME ÇABALARI VE TEPKİLER

Viyana Kongresi (1815)

Avrupa devletleri Fransa'nın Waterloo yenilgisinden sonra Avrupa'da bozulan sınırları ve siyasi dengeyi yeniden düzenlemek ve Avrupa'nın geleceğini belirlemek amacıyla Viyana'da bir kongre toplandılar. Kongrede, Büyük devletlerin istekleri doğrultusunda Avrupa devletlerinin sınırları çizilmiş, bu devletler yeni topraklar kazanmışlardır. Fransız İhtilali'nin yaydığı fikirler göz önüne alınmamış ve siyasi emeller öne çıkmıştır. Mutlak krallık sistemi devam ettirilmeye çalışılmıştır.

Sınırların çizilmesinde milliyet, din ve dil faktörleri önemsenmediği için Avrupa'da barış ve huzur sağlanmamıştır. İngiltere, Rusya, Prusya ve Avusturya kurdukları düzeni koruyabilmek için aralarında bazı antlaşmalar yapmışlardır.

Şark Meselesi'ni ortaya atılmıştır. Rusya, Osmanlı Devleti'nin paylaşılmasını istemişse de bu istek İngiltere'nin çıkarlarına ters düştüğünden kabul edilmemiştir. Konferansa katılan devletlerden biri, diğerlerine haber vermeden yeni kararlar almamalıdır.

Viyana Kongresi'nden (1815) Navarin Olayı'na kadar geçen döneme **Restorasyon Devri** (Yeniden yapılanma) denir. Bu dönemde Avrupa devletlerinin monarşi düzenlerini korumayı amaçlamaları tepkilere neden olmuş, 1830 ve 1848 İhtilalleri çıkmıştır. Bu durum Viyana Kongresi'nin hedefine ulaşmadığına kanıt olarak gösterilebilir.

Avrupalı Devletler (İngiltere, Rusya, Fransa) Yunanistan'a bağımsızlık verilmesi için 1827'de Navarin Limanı'nda Osmanlı donanmasını yakarak, Viyana Kongresi kararlarını hiçe saymışlardır.

Viyana Kongresi'nde Avrupalı devletlerin sınırları yeniden belirlenirken, milliyet, din ve dil farklılıkları dikkate alınmadığı için Avrupa'da kalıcı barış ve huzur sağlanamadı.

1830 İHTİLALLERİ:

Napolyon'dan sonra Fransa'da kurulan monarşik dönemin kralı olan X. Şarl ve başbakanı Polinyak'ın özgürlükleri kısıtlayıcı önlemler almaları; özellikle de basın özgürlüğünü kısıtlamaları ve mutlakiyetçi Viyana Kongresi kararlarını uygulamaları sonunda halk ayaklandı.

X. Şarl tahttan indirildi. Liberal olarak tanınan **Lui Filip** kral seçildi.

Fransa'da başlayan 1830 İhtilalleri daha sonra **İngiltere, Hollanda, Belçika ve Norveç'e** yayıldı.

Sonuçları: Fransa'da kısıtlanan haklar geri verildi ve yönetimde liberallerin etkisi arttı. Yeni kral anayasaya bağlı kalacağına dair yemin etti.

İngiltere'de yapılan seçimleri liberaller kazandı.

Belçika, Hollanda'dan ayrılarak bağımsız oldu.

İsveç ve Norveç ayrılarak bağımsız devletler haline geldiler.

Avrupa'da orta sınıf bazı haklar elde etmeye başladı.

Not: 1830 İhtilalleri Avrupa'da liberal milliyetçi akımların güçlenmesini sağlamıştır.

1848 İHTİLALLERİ

Temel nedenleri şöyle özetlenebilir:

Sanayi İnkılabı'ndan sonra ortaya çıkan işçi sınıfının haklarını savunmak üzere kurulan sendika ve sosyalist partilerin güçlenmesi

Bazı Avrupa ülkelerinde milliyetçi hareketlerin güç kazanması

Siyasi haklara kavuşmamış olan küçük burjuva sınıfının, eşitlik ve özgürlük istemeleriyle işçi sınıfına destek vermesi

Sonuçlar:

Fransa'da cumhuriyet ilan edildi ve sosyal demokrasi anlayışı benimsenmeye başlanırken, siyasi haklar konusunda eşitlik kabullenildi.

Fransa'da ölüm cezası kaldırıldı ve esir ticareti yasaklandı.

Avusturya'da ölüm cezası kaldırıldı ve esir ticareti yasaklandı.

Avrupa'da toprak köleliği yasaklandı.

Avrupa'da sosyalist akımlar ön plana çıkarken, işçi hakları iyileşmeye başladı.

1848 İhtilalleri Almanya ve İtalya'nın siyasi birliklerini sağlamalarına zemin hazırladı.

Avrupa ülkelerinde sosyal hukuk devleti anlayışı güçlenmeye başladı.

Not: Siyasi birliklerini geç tamamlayarak sömürgecilikte geri kalan Almanya ve İtalya, dünyadaki ekonomik rekabeti hızlandırmış, büyük devletlerin bloklaşmalarına neden olmuştur.

İTALYA'NIN SİYASİ BİRLİĞİ'NİN SAĞLANMASI (1870)

İtalya birliğinin sağlanmasında etkili olan faktörler:

—Fransız İhtilali sonrasında yayılan milliyetçilik ilkesinin İtalya toplumunu etkilemesi

—İtalyan aydınları tarafından kurulan **Karbonari Cemiyeti'nin** çalışmaları

—İtalya şehir devletleri arasında güçlü kültürel bağların bulunması

Birliğin Kurulması:

Viyana Kongresi'nde İtalya yedi hükümete ayrılmıştı. Bu hükümetler içerisinde en güçlü **Piyemonte Cumhuriyeti** idi.

Fakat buna rağmen Piyemonte İtalya'daki Avusturya koruyuculuğunu kaldırmak için yalnız başına başlattığı ayaklanmada başarılı olamadı. Piyemonte Başbakanı Kont Kavur, Avusturya'ya karşı İngiltere ya da Fransa gibi güçlü bir devletin desteğini sağlayabilmek için onlarla birlikte hareket ederek, Kırım Savaşı'na katıldı.

Kırım Savaşı'ndan sonra Fransa'nın desteğini alan Piyemonte Hükümeti, Avusturya'ya karşı yapılan savaşta kazandı (1859). Bu gelişme İtalya birliğine giden yolu açtı; fakat bu sefer de İtalya Fransa'nın koruyuculuğu altına girdi.

1870'de Fransa, Sedan Savaşı'nda Almanya'ya yenilince, Fransa'nın İtalya'daki koruyuculuğu da sona erdi. Aynı yıl Papalık Hükümeti'ni yıkan Piyemonte Cumhuriyeti, Roma merkezli İtalya siyasi birliğini kurdu.

Not: Siyasi birliğini sağlayan İtalya, hızlı bir sanayileşme sürecine girdi ve gelişen sanayisine hammadde ve Pazar bulabilmek için sömürgecilik faaliyetlerine başladı.

ALMANYA'NIN SİYASİ BİRLİĞİNİ SAĞLAMASI

Almanya'nın siyasi birliğini sağlanmasını etkileyen faktörler:

-Fransız İhtilali'nin yaymış olduğu milliyetçilik akımlarının Alman toplumunu etkilemesi

-Prusya Dükaliği'nin Almanya birliğini kurma çalışmaları

-Viyana Kongresi'nden sonra Avusturya koruyuculuğunda kalan Alman prensliklerin, Prusya öncülüğünde siyasi birlik için uğraşmaları

-Almanya ekonomik birliğinin kurulması

1864'de Avusturya ile birlikte hareket eden Prusya Danimarka'dan Şlezvig'i aldı.

Daha sonra Avusturya ile yaptığı savaşı kazanan **Prusya, Prag Antlaşması** ile Avusturya'yı topraklarından çıkardı ve "Almanya Konfederasyonu"nu kurdu. 1870'de Fransa ile yapılan **Sedan Savaşı**'nda Fransa mağlup edildi ve Alsas-Loren Bölgesi geri alındı. **I. Wilhelm**, "Alman Kralı" olarak taç giydi ve Alman birliğinin kuruluşu tamamlandı (1871). Ulusal birliğini kuran Almanya, Avrupa'da önemli bir güç haline geldi ve İtalya ile de işbirliği yaparak sömürge arayışına başladı. İtalya ve Almanya siyasi birliklerinin sağlanması Avrupa'da askeri ve siyasi dengeleri bozmuştu. İngiltere ve Fransa, Osmanlı Devleti'nden uzaklaşarak Rusya'yı Balkanlarda serbest bırakmışlardır. Osmanlı Devleti de Almanya ile yakınlaşmaya başlamış ve işbirliğini artırmıştır.

XIX. Yüzyılda Avrupa:

Bu yüzyılda bloklaşmalar görüldü. Almanya'nın siyasi birliğini kurması, dengeleri alt üst etti. Almanya, Rusya ve Avusturya

1872'de üç İmparator Birliği'ni kurdular. Ancak Alman-Rus anlaşmazlığı birliğin kısa sürede bozulmasına neden oldu. Bir süre sonra **Almanya, İtalya ve Avusturya** arasında 1883 yılında ittifak anlaşası imzalandı. Bu üçlü ittifak karşısında **Rusya ve Fransa da 1893** yılında benzer bir anlaşma imzaladılar. Almanya'nın güçlenmesinde rahatsız olan İngiltere, Rusya ile anlaşmazlığını giderip 1907'de Fransa ve Rus ittifakına katıldı. Bu üç ülke ittifak devletlerine karşı üçlü itilafı oluşturdular. Bu bloklaşma, 1914 yılında çıkan I. Dünya Savaşı'nın nedenlerinden biri oldu.

Soru: 1815 yılında yapılan Viyana Kongresi'nin Amacı'nı yazınız:

Cevap: **1815 Viyana Kongresi'nin Amacı:** Avrupa'da monarşi rejimlerini yeniden kurmak, Fransa'nın işgalinden kurtarılan devletlerin geleceğini belirlemek ve devletlerarasında güç dengesini sağlamaktı.

ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE DENGE STRATEJİSİ (1774-1914)

OSMANLI DEVLETİ'NİN SİYASİ VARLIĞINA YÖNELİK TEHDİTLER

- XIX. yüzyıl başında Osmanlı Devleti, sınırları içinde toprak ve denizlerin kapladığı alan yaklaşık dört milyon kilometre kareydi. Devletin nüfusu ise yirmi milyon civarındaydı.
- Devletlerarası politikada "kendine yeterlilik" ilkesiyle hareket eden Osmanlı Devleti, **XVIII. yüzyılda** devlet kurumlarında **askerî ve teknik alanlar başta olmak üzere** geniş çaplı ıslahatlara girişildi. Batı'nın daha yakından takip edilip yaşanan gelişmelerden haberdar olunması için aynı dönemde **Avrupa'da daimî büyükelçilikler açıldı.**
- XIX. yüzyıla gelindiğinde Avrupa'daki devletler arası güç dengesi değişmeye başlamıştı. **Osmanlı Devleti de dışardan kendisine yönelen tehlikelere karşı, yanına en az bir büyük devleti almak suretiyle siyasi denge meydana getirerek varlığını korumaya çalıştı. Osmanlı Devleti, XIX. yüzyılda DENGE STRATEJİSİNE yönelerek sorunların çözümünde diplomasi yöntemini tercih etti.**
- XIX. yüzyılda Avrupa'nın siyasetine İngiltere, **Fransa, Avusturya ve Rusya** yön vermekteydi. **Almanya ve İtalya** ise XIX. yüzyıl sonlarında siyasi birliklerini tamamlayıp tarih sahnesine çıktı.
- Sanayi İnkılabı ile birlikte gelişen yeni **sömürgecilik anlayışı beraberinde ham madde ve pazar arayışını getirdi.** Bu amaçla Avrupalı devletler Asya, Avrupa ve Afrika kıtasında Osmanlı Devleti'ni parçalama planlarını devreye koydular. Büyük güçlerin, **Osmanlı Devleti'ni parçalama girişimlerinin altında yatan asıl neden, devletin zengin doğal kaynaklarına sahip olmaktı. Avrupa'daki Sanayi, Osmanlı ülkesinin önemi daha da arttı. Ayrıca 1869'da Süveyş Kanalı'nın açılması Mısır'ın ve Akdeniz'in (Osmanlı'nın) jeopolitik önemini iyice arttırdı.**
- XIX. Yüzyılda Osmanlı'nın karşılaştığı yeni sorunlardan biri Fransız İhtilali'nin getirdiği **Milliyetçilik hareketleridir. Bu akım yüzünden Balkanları kaybetmiştir.**

VİYANA KONGRESİ VE ŞARK MESELESİ

- **Avrupa'da Napolyon Savaşları veya İhtilal Savaşları ile bozulan sınırları ve siyasi dengeyi yeniden düzenlemek ve Avrupa'nın geleceğini yeniden belirlemek amacıyla** Avusturya Başbakanı **Metternich (Meternik)** başkanlığında 1815'te **VİYANA KONGRESİ** toplandı. Kongreye **Avusturya, Rusya, Prusya ve İngiltere** katıldı. Bu güçler **hukuk tanımadan** ülke sınırlarının nasıl olacağını kararlaştırmış ve aldıkları kararları baskıyla diğer devletlere de kabul ettirmişti.
 - **Viyana Kongresi'nde, Aydınlanma Dönemi ve Fransız İhtilali ile oluşan pek çok büyük gelişmenin sanki hiç olmamış gibi kabul edilmesi, Avrupa'ya huzur getirmemiştir. Kongre kararları ile Monarşiler ve İmparatorluklar korunmaya çalışıldı. Fransız İhtilali'nin getirdiği milliyetçiliğin önüne geçilmek istendi. Bu sisteme Meternik sistemi de denir.**
 - Viyana Kongresinden 1827'deki NAVARİN OLAYI'na kadar geçen bu döneme **Restorasyon Dönemi** (Yeniden kurmak, düzenlemek) denir. Bu sistem çerçevesinde hareket eden ve topraklarında düzeni sağlamak için gerektiğinde **baskı ve şiddet uygulamaktan çekinmeyen** devletler, 1830-1848 İhtilallerinin çıkmasını engelleyememiştir.
 - Viyana Kongresi'nde görüşülen konulardan biri de **Şark Meselesi'dir.** Bu terim ilk defa 1815'te Viyana Kongresi'nde kullanıldı. **Şark Meselesi**, Osmanlı Devleti'nin ortadan kaldırılması ve topraklarının paylaşılması kavgasıdır.
- ### **ŞARK (DOĞU) MESELESİ:**
- Amacı Türkleri Anadolu'dan ve Balkanlar'dan çıkarmak olan Şark Meselesi'nin üç aşaması vardır. Bu meselenin **Birinci aşaması:** 1071-1683 arası dönemde Avrupa savunma, Türkler taarruz hâlinindedir. 1683'de Türklerin Viyana'da yenilgiye uğramaları ile Şark Meselesi'nin ilk aşaması bitti.
 - **İkinci Aşama:**
 - Şark Meselesi'nin ikinci aşamasında saldırıya geçen Avrupa devletleri Balkanlardaki gayrimüslim unsurların

bağımsızlıklarını kazanması için uğraşmış ve bunda da başarılı olarak Osmanlı Devleti'nin parçalanmasını hızlandırmıştır. Nihayet Anadolu'daki Türk varlığına son vermeyi hedefleyen Avrupalı devletler, bu amaçlarını Sevr Antlaşması ile gerçekleştirmek istemişlerse de Türk milleti Mustafa Kemal önderliğinde Kurtuluş Savaşı'nı başlatarak buna izin vermemiştir.

• **Üçüncü Aşama:** Osmanlı'ya ait Arap vilayetlerinin paylaşımı Şark Meselesi'nin son aşamasını teşkil etmiş ve Sevr Antlaşması bunun son durağını oluşturmuştur. Filistin'de, yoğun göçlerle sayıları giderek artan Yahudiler için bir vatan kurulmasının temelleri atılmış ve Arap coğrafyası Avrupalı devletlerce paylaşılmıştır. Bunun yanında Avrupalı devletlerin Doğu Anadolu'da bir Ermeni devleti kurma ve geri kalan Anadolu topraklarını da parçalama isteği Millî Mücadele'nin zaferiyle neticesiz kalmıştır.

OSMANLI DEVLETİ'Nİ PAYLAŞMA PROJESİ

• Rus Çaricesi II. Catherine'nin (Katerina) genel olarak **"Yunan (Grek) Projesi"** olarak bilinen bu emeliyle Osmanlı topraklarının paylaşılması ve **eski Bizans'ın canlandırılması amaçlanmıştır**. Osmanlı Devleti'nin paylaşılmasını sadece II. Katerina değil **Avusturya İmparatoru II. Joseph (Jozif) de istemiştir**. Planlarını gerçekleştirmek için **iki lider 1780'de Avusturya'da bir araya gelmiş ve aldıkları kararları imzalamışlardır**. Bu planın genel amacı **Osmanlıların Avrupa'dan atılması ve topraklarının kendi aralarında paylaşılmasıdır**. Osmanlı topraklarını paylaşmayı öngören bu proje, Avusturya İmparatoru **II. Joseph'in ölmesi ve milliyetçilik akımının yayılması** ile bu akımdan etkilenen Avusturya'nın politika değişikliği ile uygulanamamıştır.

AVRUPA DEVLETLERİNİN OSMANLI SİYASETİ

Osmanlı Devleti, XVIII. yüzyıldan I. Dünya Savaşı'na kadarki dönemde Avrupa'nın büyük devletlerini **"Düvel-i Muazzama"** şeklinde isimlendirmiştir. **Bu devletler; İngiltere, Rusya, Prusya, Avusturya ve Fransa'dır.**

İngiltere'nin Osmanlı politikası:

• İngiltere Dünya'nın en büyük sömürge imparatorluğu idi. 1876'ya kadar kendi çıkarları doğrultusunda Osmanlı toprak bütünlüğünü savundu. **İngiltere bu politikası ile hem sömürgelerine giden yolların güvenliğini sağlıyor, hem de Osmanlı hammadde ve pazar imkanlarından yararlanıyordu**

• İngiltere'nin bu politikası 1877-78 Osmanlı -Rus Savaşından sonra tamamen değişti. **Çünkü bu tarihte Avrupa'daki dengeler değişmiş Almanya ve İtalya'nın sömürgeciliğe başlaması ile hammadde ve Pazar ihtiyacı artmış ve Osmanlı- Alman yaklaşması başlamıştı.**

• İngiltere Osmanlı'dan 19. YY'da **Kıbrıs ve Mısır'ı** almıştır.

Fransa'nın Osmanlı Politikası:

• Kanuni Döneminde başlayan Osmanlı Fransız dostluğu 1798 yılında bozuldu.

• **Napolyon'un Mısır'ı İşgali (1798)**

Nedenleri:

• İngiltere'nin Uzakdoğu ve Ortadoğu'daki sömürgeleriyle bağlantısını kesmek.

• Osmanlı'dan sömürge elde etmek ve Doğu Akdeniz'de güçlenmek.

Gelişmeler ve sonuçları

• Fransa 1798'de Mısır işgal etti. Suriye'ye kadar ilerledi. Suriye'de yapılan savaş **Cezzar Ahmet Paşa** komutasındaki yeni kurulmuş olan **Nizam-ı Cedit** ordusu kazandı.

• Fransa'nın bölgede güçlenmesini engellemek için **İngiltere ve Rusya** Osmanlı'ya yardım etti.. (**Denge siyaseti**)

• İngilizler Fransız gemilerini yaktılar ve 1801'de yapılan **El-Ariş Antlaşması** ile Fransa, Mısır'ı boşaltmayı kabul etti.

Önem: İlk defa Osmanlı - Fransız dostluğu bozuldu.

• Bu tarihten sonra Fransa fırsat buldukça Osmanlı ülkesinde işgallerde bulundu. Osmanlı'dan 19. YY'da **Cezayir ve Tunus'u** aldı.

Rusya'nın Osmanlı Politikası:

• Rusya kara Devleti olduğu için sıcak denizlere inmeye çalıştı. Küçük Kaynarca Antlaşması ile emellerine büyük ölçüde ulaşmıştı.

• 1779'da Kırım'la ilgili **Aynalıkavak Tenkihnamesi** (düzenlemesi) imzalandı. 1783'te Rusya Kırım'ı ilhak etti. (Topraklarına kattı)

• **Yaş Antlaşması ile Kırım'ın Rusya'ya ait olduğu kabul edildi.**

• Rusya Akdeniz çevresindeki pamuğu İngiltere ve Fransa'ya kaptırınca Orta Asya pamuğuna göz dikti. **1884'te Orta Asya'ya ele geçirdi.**

• **Rusya 19. Yüzyılda Balkanlarda Panislavizm hareketlerini başlattı.**

Avusturya'nın Osmanlı Politikası:

XVIII. Yüzyılda Rusya ile ittifaklar kurdu. Balkanları ele geçirmeye çalıştı. **Bu politikası 1815 Viyana Kongresinden sonra değişti. Osmanlı toprak bütünlüğünü savundu. Özellikle milliyetçilik olaylarına karşı çıktı.**

Almanya'nın Osmanlı Politikası:

1871'de Siyasi birliğini tamamlayan Almanya, İngiltere ve Fransa ile Sömürge yarışına girdi. **Gelişen sanayisi için Osmanlı toprakları iyi bir hammadde ve Pazar kaynağı idi**, bu yüzden Osmanlı'ya yakınlaşmaya başladı. Osmanlı'yı koruma ve geliştirme bahanesiyle sömürgeleştirmeye çalıştı.

2. MİLLİYETÇİLİK HAREKETLERİ VE YENİ SORUNLAR SİRP İSYANI (1804-1878)

Nedenleri:

• **Fransız ihtilalinin getirdiği milliyetçilik ve özgürlük akımlarının etkisi**

• **Rusya ve Fransa'nın kışkırtmaları**

• Osmanlı merkez ve taşra teşkilatının bozulması

• Sırbistan'da görev yapan yeniçerilerin halka kötü davranmaları ve alınan yüksek vergiler.

Gelişmeler

• Sırp isyanı 1804'te Kara Yorgi önderliğinde başladı. Sırplar Belgrad'ı ele geçirdiler.

• 1812'de **Rusya** ile imzalanan **Bükreş Antlaşması ile ilk defa Sırlara birtakım ayrıcalıklar verildi.**

• İsyana Rusya'nın desteği devam etti. **1829 'da Rusya ile imzalanan Edirne Antlaşması ile Sırbistan'a özerklik verildi.**

• **1878'de yine Rusya ile imzalanan Berlin Antlaşması ile de Sırbistan bağımsız oldu.**

Not: Osmanlı sınırları içinde ilk isyan eden ve ayrıcalık elde eden azınlık Sırlardır. Bu isyan diğer azınlıklara örnek olmuştur.

RUM İSYANI VE YUNANİSTAN'IN KURULMASI (1821-1829)

Nedenleri:

- Milliyetçilik akımının etkisi
- Rönesans Hareketleri sonunda Avrupa'da başlayan Yunan hayranlığı sonucu **Avrupalı büyük devletlerin Yunanlılara her türlü maddi ve manevi desteği sağlamaları**
- Avrupalı aydınların ve Yunanlı öğrencilerin çalışmaları
- Rumların Bizans İmparatorluğunu yeniden kurmak için kurdukları cemiyetlerin çalışmaları (**Filik-i (Etnik-i) Eteryia**)
- Osmanlı merkez ve taşra yönetiminin bozulması
- Akdeniz'e inmek isteyen **Rusların kışkırtmaları**
- **Fener Rum patrikhanesinin** kışkırtmaları

Gelişmeler

• Yunan isyanı ilk önce 1820'de Eflak'ta başladı, Rumların asıl isyanı 1821'de Mora Yarımadası'nda başladı. **Mora İsyani** ile beraber Yanya Valisi Tepedelenli Ali Paşa da Osmanlı Devleti'ne karşı isyan etti. Tepedelenli Ali Paşa isyanı kısa sürede bastırıldı ancak Osmanlı Devleti, Mora Yarımadası'nda başlayan Rum İsyanı'nı bastırmakta yetersiz kaldı. İsyân kısa sürede büyüdü. Rumlar Mora'daki Müslümanları katlettiler.

- Osmanlı Devleti isyanı bastıramayınca Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'dan yardım istedi. **Mehmet Ali Paşa , Mora ve Girit valiliklerinin kendisine verilmesi şartıyla isyanı bastırdı.**
- **Uyarı: Mısır Valisinden yardım istemesi Osmanlı'nın çok güç durumda olduğunu gösterir. Osmanlı tarihinde ilk defa bir vali devletle pazarlık yapmaktadır.**

• İsyânın bastırılması üzerine İngiltere, Fransa ve Rusya olaya karıştı. Osmanlı Devleti'nden, Yunanistan'a özerklik verilmesini ve Yunanistan'dan bütün Türklerin çıkarılmasını istediler. Osmanlı bunları içişlerine müdahale sayarak kabul etmeyince **1827'de Navarin'de Osmanlı ve Mısır donanmalarını yaktılar.** (1815 Viyana Kongresi'nde belirlenen siyasete göre bir yerde milliyetçilik ayaklanması çıkarsa kongreye katılan ülkeler hep birlikte isyan çıkan devlete yardım etme kararı almışlardı. Fakat bu siyaset, Osmanlı Devleti için uygulanmadı.)

• Osmanlı, yanan donanmalara karşılık savaş tazminatı isteyince bu devletlerle siyasal ilişkiler kesildi. Bu durumu fırsat bilen Rusya, Osmanlı'ya savaş açtı.

• **1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı ve Edirne Antlaşması:** Osmanlı savaşa hazır değildi. Yeniçeri Ocağı yeni kaldırılmıştı. Navarin'de donanması yakılmıştı. Ruslar Batı da Edirne'yi , Doğu'da Kars ve Erzurum'u aldılar. Trabzon'a kadar geldiler. Osmanlı barış istedi ve **1829 yılında EDİRNE ANTLAŞMASI** imzalandı. Buna göre;

1. Osmanlı **Yunanistan'ın bağımsızlığını** kabul edecek. (Mora elden çıktı)
2. Sırbistan ve Eflak- Boğdan(Romanya) özerk bir duruma gelecek.
3. Rus ticaret gemileri boğazlardan serbestçe geçebilecek.
4. Prut nehri iki ülke arasında sınır olacak.

5. Tuna nehri ağzındaki kaleler Ruslara verilecek.

6. Osmanlı, Rusya'ya savaş tazminatı ödeyecek.

Edirne Antlaşması'nın önemi; İlk defa bir Balkan milleti (azınlık- Yunanlılar) bağımsız oldu. Sırbistan ve Romanya'nın temelleri atıldı. Diğer Balkan ülkelerine cesaret verdi.

Not: 1830' da Fransa Cezayir'i sömürge amaçlı işgal etti.

MEHMET ALİ PAŞA İSYANI VE MISIR SORUNU (1830-1840)

• 1769 Kavala doğumlu Mehmet Ali Paşa, Mısır'ı Napolyon Bonapart'ın işgalinden kurtarmak için, 1799 yılında Kavala'dan gönderilen askerlerle Kahire'ye geldi. Fransızların Mısır'dan çekilmesinden sonra, kısa sürede buradaki başıbozuk askerleri disiplin altına alarak onların komutanlığına yükseldi. Zekâsı ve askerler üzerindeki komuta gücünü kullanarak, Vali Hüsrev Paşa'yı Mısır'dan kaçırttı ve halkın desteğiyle idareyi eline aldı. Bu durum karşısında Sultan II. Mahmut düzenli vergisini vermesi ve Hicaz'ı ele geçiren Vehhabileri etkisiz kılması koşuluyla Mehmet Ali Paşa'yı 1805'te Mısır Valisi olarak atadı.

Vehhabilik Hareketi ve Mehmet Ali Paşa

• XVIII. yüzyılın sonlarında Arabistan Yarımadası'nın Necit bölgesinde **Vehhabilik** adlı bir hareket doğmuştu. Basra, Yemen, Necit, Bağdat, Mekke ve Medine, Vehhabilerin eline geçtiği için hac görevi de yerine getirilemiyordu. Bu önemli mesele, 1811'e kadar bertaraf edilemedi.

• Mehmet Ali Paşa, Vehhabi Meselesi'ni çözmek için görevlendirildi ve bunun karşılığında kendisine Necit bölgesi valiliği vaat edildi. Mehmet Ali Paşa, Hicaz'da etkinlik gösteren Vehhabilere karşı harekete geçti. Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa komutasındaki ordu bölgeye gönderildi. İsyân kısa sürede bastırıldı. Mısır ordusu, 1813'te Mekke'yi Vehhabiler'den geri aldı. Vehhabilere karşı ikinci büyük sefer İbrahim Paşa'nın kumandasında 1816'da yapıldı. Vehhabilerin lideri Abdullah Bin Suud esir alındı. Esir alınan Abdullah ile Vehhabilerin önde gelenleri önce Mısır'a sonra İstanbul'a gönderildi ve 1819'da burada idam edildiler. **Öte yandan Kızıldeniz limanlarına giden ticaret yollarının açılmasıyla Hac yolu da emniyet altına alındı. Mehmet Ali Paşa başarılarından dolayı İslam âleminde büyük bir itibara sahip oldu. Avrupa yaşanan bu gelişmeler karşısında ilk defa Mısır'ı önemli bir siyasi unsur olarak dikkate almaya başladı.**

Nedenleri ve Gelişmeler:

• Yunan isyanını bastıran Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın, Mora Yarımadası elden çıkınca **Suriye ve Girit valiliklerini** istemesi

• Mısır valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın daha fazla güçlenmesini istemeyen II. Mahmut'un bu valilikleri vermemesi

• Suriye ve Girit valiliklerini alamayan **Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın isyan etmesiyle Mısır sorunu başlamış oldu.**

• Kavalalı, oğlu İbrahim Paşa'yı 1831'de Suriye üzerine gönderdi. Osmanlı ordusunu yenen İbrahim Paşa Çukurova ve Konya'yı aşarak Kütahya'ya kadar ilerlemesi **üzerine II. Mahmut İngiltere ve Fransa'dan yardım istedi fakat alamayınca Rusya'dan yardım istemek zorunda kaldı. (Denize düşen yılana sarılır)**

- Rus donanmasının 1833'te İstanbul'a gelmesi, İngiltere ve Fransa'yı harekete geçirdi. İngiltere ve Fransa, Rusya'nın Osmanlı'ya yardım etmesini ve Osmanlı'ya yakınlaşmasını istemiyordu. Rusya İstanbul'dan uzaklaştırılmıyordu. O halde vali ile padişah uzlaştırılmıyordu. **(Olay uluslararası hale geldi)**

• **Kütahya Antlaşması:**

- İngiltere ve Fransa'nın baskısı ile 1833 yılında Kavalalı Mehmet Ali Paşa, Osmanlı Devleti ile **KÜTAHYA ANTLAŞMASI**'ni imzaladı. **Buna göre;** Mehmet Ali Paşa'ya Mısır'a ek olarak Suriye(Şam) ve Girit valilikleri, İbrahim Paşaya da Cidde ve Adana Valilikleri verilecekti.
- **Kütahya Antlaşması ile Osmanlı bir valisine boyun eğmiş oldu.** Buna rağmen II. Mahmut kendini güvende hissetmedi. Ruslarla bir ittifak ve yardımlaşma antlaşması imzaladı.

• **Hünkâr İskelesi Antlaşması:**

- **1833'te imzalanan HÜNKAR İSKELESİ ANTLAŞMASI'na göre;**
- -Rusya bir saldırıya uğrarsa Osmanlı Devleti boğazları kapatacak, Rus savaş gemilerinin boğazlardan geçişine izin verecek. **(Osmanlı boğazlar konusunda son kez tek başına kendi iradesiyle karar vermiştir.) (Mısır sorununa ek olarak bir de Boğazlar sorunu ortaya çıktı.)**
- -Osmanlı bir saldırıya uğrarsa, Rusya Osmanlı'ya asker yardımı yapacak, masraflarını Osmanlı karşılayacak
- Antlaşma 8 yıl yürürlükte kalacak.

• **BALTA LİMANI TİCARET ANTLAŞMASI:**

- **Osmanlı Devleti Mısır ve Boğazlar sorununu çözüp, devleti dağılmaktan kurtarmak için İngiltere'nin desteğine ihtiyaç duyuyordu.** Bunun için 1838 yılında İngiltere ile Balta Limanı Ticaret sözleşmesini imzaladı, 1839'da da Tanzimat Fermanı'nı ilan etti.
- **1838 Balta Limanı Ticaret Antlaşması ile ülkemize giren yabancı mallar artmış, ticari gelirlerin büyük bölümü İngilizlerin eline geçmiştir.** Yabancı tüccarlar yerli tüccarlar karşısında büyük avantajlar elde etmiştir. Yerli sanayiye (Lonca teşkilatını) çökerten antlaşmadır.

• **NİZİP SAVAŞI (1839) LONDRA KONFERANSI (1840) VE MISIR SORUNUN ÇÖZÜMÜ:**

- 1839 yılında Kavalalı Mehmet Ali Paşa ile yeniden savaş başladı. Savaşın nedeni Kütahya Antlaşmasından iki tarafında memnun olmamasıdır. Osmanlı ordusu Nizip'te yenildi. **Bu durum da Hünkâr İskelesi Antlaşması gereğince Rusya'nın olaya müdahale etmesi gerekiyordu. Bu durum İngiltere başta olmak üzere Avrupa Devletlerini harekete geçirdi.**
- İngiltere'nin öncülüğünde 1840 yılında Londra Konferansı toplandı. Konferansa İngiltere, Rusya, Avusturya, Prusya ve Osmanlı Devleti katıldı.
- **Konferansta şu kararlar alındı ve Mısır sorunu uluslararası bir konferansta çözümlenmiş oldu.**
- 1. Mısır valiliği babadan oğula geçmek üzere Mehmet Ali Paşa'ya verildi. Buna karşılık Mısır'da Vergiler padişah adına toplanacak ve ¼ ü İstanbul'a gönderilecekti.
- 2. Suriye, Girit, Adana ve Cidde valilikleri Osmanlı'da kalacak.

Not: Mısır sorununun uluslararası bir konferansta çözümlenmesi Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu kötü durumu çok iyi göstermektedir.

• **BOĞAZLAR SORUNU VE ÇÖZÜMÜ (1841)**

- **Bu sorun Mısır sorunu sırasında Rusya ile imzalanan Hünkâr iskelesi antlaşması ile ortaya çıkmıştı.**
- 8 yıllık olan Hünkâr İskelesi Antlaşması'nın süresinin dolması üzerine **Rusya'nın yeni bir antlaşma imzalamasını engellemek için Avrupa devletleri harekete geçti.** 1841'de Londra Konferansı toplandı.
- Londra Konferansı'na (1841) İngiltere, Fransa, Rusya, Prusya, Avusturya ve Osmanlı Devleti katıldı. Yapılan görüşmeler sonucu
- **Londra Boğazlar sözleşmesi imzalandı. Buna göre;**
- Boğazlar Osmanlı yönetiminde kalmaya devam edecektir.
- Osmanlı Devleti barış halindeyken boğazlardan hiçbir devletin savaş gemisi geçmeyecekti. **(Boğazlar şartlı olarak Osmanlı'ya geri verilmiştir, yani egemenlik haklarımız ilk kez kısıtlanmıştır)**
- **Not: Boğazlar sorunu Uluslararası bir konferansta çözümlendiği için Boğazlar bu sözleşme ile uluslararası bir statü kazandı.**

• **BOĞAZLAR SORUNUNUN TARİHİ GELİŞİMİ**

- Osmanlı Devleti, 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması'yla Rusya'ya ve diğer Avrupalı devletlere Boğazlardan ticari geçiş hakkı vermek zorunda kalmıştır. Rusya'ya verilen bu haklar nedeniyle Karadeniz "Türk Gölü" olma özelliğini kaybetmiş ve **Boğazlar artık devletlerarası hukukun konusu olmaya başlamıştır.**
- Bununla beraber Boğazlardan yabancı savaş gemilerinin geçişine izin verilmemiştir. Ancak Napoleon'un 1798'de Mısır'ı işgal etmesi üzerine **Rus savaş gemileri ilk defa Boğazlardan serbestçe geçmiş ve Akdeniz'e açılarak Osmanlı Devleti ve İngiltere'yle beraber Fransa'ya karşı savaşmıştır.** Böylece Rusya, tarihî hedeflerinden en önemlisine geçici de olsa ulaşmıştır.
- Osmanlı Devleti, İngiltere ile 1809'da imzaladığı **Kal'a-i Sultaniyye (Çanakkale) Antlaşması'yla** barış zamanında Boğazların yabancı savaş gemilerine kapatılacağını İngiltere'ye kabul ettirmiştir.
- Mehmet Ali Paşa İsyanı'nda **Rusya'nın İstanbul Boğazı'ndan geçerek** Osmanlı Devleti'ne yardım etmesi ve Mehmet Ali Paşa'nın durdurulması nedeniyle İngiltere, Mısır Sorunu'yla ilgilenmeye başlamıştır.
- Osmanlı Devleti ile Rusya arasında 1833 yılında Hünkâr İskelesi Antlaşması imzalanmıştır. Böylece Rusya, Boğazlardan gelecek bir tehlikeye karşı korunmuş ve Boğazların kontrolünde söz sahibi olmuştur. Bu yüzden Avrupa devletleri, Hünkâr İskelesi Antlaşması'nı büyük bir tepkiyle karşılamıştır..
- Mısır Meselesi halledildikten sonra Hünkâr İskelesi Antlaşması'nın süresinin de dolması üzerine Londra'da Boğazlar Konferansı toplanmıştır. Konferansa katılan İngiltere, Fransa, Rusya, Avusturya ve Prusya temsilcileri arasında **1841 Londra Boğazlar Antlaşması** imzalanmıştır. Bu antlaşmayla Osmanlı Devleti'nin barış zamanında Boğazları yabancı savaş gemilerine kapalı tutması kabul edilmiştir. **Artık**

Boğazlardan geçiş uygulaması, uluslararası bir statü kazanmıştır.

KIRIM SAVAŞI (1853-1856) VE PARİS KONFERANSI

Nedenleri:

Rusya'nın Osmanlı üzerindeki emellerini gerçekleştirmek için İngiltere'ye Osmanlı'yı paylaşma teklifinde bulunması, İngiltere'nin bu teklifi reddetmesi.

Tek başına kalan Rusya'nın İstanbul'a bir elçi göndererek "**Kutsal Yerler sorunu**" nu gündeme getirmesi. Semavi üç din (İslamiyet, Hristiyanlık ve Musevilik) açısından kutsal bir yere sahip olan Kudüs, tarih boyunca önemini korumuştur. Ortodoks ve Katolik Hristiyanlar arasında kutsal yerlerin koruyuculuğu üzerinden süregelen rekabetin adı "**Kutsal Yerler Sorunu**" olarak adlandırılmıştır.

Kutsal yerlerle ilgili istekleri kabul edilmeyince "**Ortodoks haklarının kendi tarafından korunması**"nı gündeme getirmesi. Bu istek **Osmanlı egemenliğine ve bağımsızlığına aykırı olduğu için reddedildi**. Rusya ile tüm ilişkiler kesildi.

Gelişmeler ve Sonuçları

Rusya'nın bu tutumu İngiltere ve Fransa'nın Osmanlı'nın yanında yer almasına neden oldu.

Rusya, İngiliz ve Fransızlara tepki olarak **Sinop Baskını düzenledi. Osmanlı donanmasının yaktı. (1853)**

İngiltere ve Fransa, Osmanlı ile anlaşıp Rusya'ya savaş açtı. Bu savaşa İngiltere ve Fransa'nın desteğini almak isteyen Piyomente de katıldı. Bu dörtlü müttefik Sivastopol'u alıp, Rus donanmasını yenilgiye uğrattınca Rusya barış istedi.

1856 yılında Paris'te bir konferans düzenlendi. Konferansa İngiltere, Fransa, Rusya, Piyomente, Osmanlı Devleti ve savaşa girmemiş olan Prusya ve Avusturya katıldı. Konferans sonunda **PARİS ANTLAŞMASI** imzalandı.

PARİS ANTLAŞMASI(1856)'NİN MADDELERİ

• **Osmanlı Devleti Avrupa devleti sayılacak ve Avrupa hukukundan yararlanacak**

• Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğü ve bağımsızlığı Avrupa Devletlerinin garantisinde olacak. **(Bu madde Osmanlı'yı Rusya'ya karşı korusa da Osmanlı'nın kendi kendini koruyamadığının kanıtıdır)**

• Boğazlar konusunda 1841'de imzalanan Londra Boğazlar Sözleşmesi geçerli olacak. Yani savaş gemilerine kapalı olacak.

• Karadeniz; tarafsız duruma getirilecek, bütün devletlerin ticaret gemilerine açık fakat savaş gemilerine sürekli olarak kapalı olacak, kıyılarında hiçbir tersane bulunmayacaktı. **(Bu madde Rusya gibi Osmanlı'ya da yenilmiş devlet durumuna düşürmüştür)**

• Sırbistan, Eflâk ve Boğdan; Osmanlı Devleti'ne bağlı kalacak, ancak bunların sahip buldukları ayrıcalıklar genişletilecek ve bunlar antlaşmayı imzalayan devletlerin garantisi altında olacaktı. (Osmanlı egemenliğine ve bağımsızlığına aykırı)

• Osmanlı padişahının ilan etmiş olduğu İslahat Fermanı diğer devletler tarafından memnuniyetle karşılayacaklardır. Ancak bu ferman; antlaşmayı imzalayan hiçbir devlete, Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışma hak ve yetkisi vermeyecekti. **(Bu madde de Avrupalıların daha çok içişlerimize karışmasına ortam hazırladı)**

Önemi:

Rus tehlikesi bir süreliğine önlenmiş, Karadeniz'e ve Balkanlara inmesine engel olunmuştur.

Osmanlı ilk defa Avrupa Devleti sayılmıştır.

İslahat fermanı ile ilgili bir maddenin antlaşmaya konması, Avrupalı devletlerin Osmanlı'nın iç işlerine karışmasına ortam hazırladı.

Bu antlaşmadan en karlı İngiltere çıktı.

Not: Osmanlı devletinin Avrupa devleti sayılmasında Tanzimat Fermanı etkili olmuştur.

--1854'te Kırım Savaşı devam ederken Osmanlı Devleti içine düştüğü mali sıkıntılardan dolayı ilk kez dış borçlanmaya başvurdu ve ilk defa İngilizlerden borç alındı.

1877-1878 OSMANLI- RUS SAVAŞI (93 HARBİ)

NEDENLERİ:

• Rusya'nın 1870'den sonra Avrupa'daki dengelerin değişmesini fırsat bilerek 1871'de **Paris Antlaşmasını tanımadığını açıklaması ve Balkanlarda Panславизм hareketlerini başlatması** 1853 Kırım Savaşı'nın intikamını da almak isteyen Rusya, Panславизм siyasetiyle Balkanlardaki Slav ahali üzerinde faaliyetlerini artırarak sürekli Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışmıştır. Böylece Rusya Balkanlarda, Bosna-Hersek ve Bulgar isyanlarını teşvik etmiş ve Sırbistan ile Karadağ'ı Osmanlı Devleti'ne karşı savaşa kışkırtmıştır.

• Balkanlardaki bu sorunların Osmanlı ordularının galibiyetiyle sonuçlanması üzerine olaylara diplomatik yollardan bir çözüm bulmak isteyen **İngiltere, Fransa, Rusya, Almanya, Avusturya ve İtalya;** Haliç'te bulunan Bahriye Nezaretinde 23 Aralık 1876'da **İstanbul (Tersane) Konferansı'nı** düzenlemiştir. İstanbul Konferansı'nda alınan kararlar Osmanlı Devleti'ne bildirilmiştir. Osmanlı Devleti'nin istiklaline ve toprak bütünlüğüne aykırı olan teklifler, Bâbâli'de kurulan bir genel mecliste müzakere edildikten sonra reddedilmiştir. **Bunun üzerine Rusya, 1877'de Osmanlı Devleti'ne karşı savaş ilan etmiştir.**

• (İstanbul Konferansı (Tersane Konferansı) başladığı esnada Osmanlı Devleti Kanun-i Esasî'yi yürürlüğe koyup I. Meşrutiyeti ilan etti. Osmanlı Devleti'nin buradaki amaçlarından biri azınlıklarla ilgili olumsuz bir kararın çıkmasına engel olmaktı.)

• Konferansa katılan devletler (İngiltere, Fransa, Rusya, Avusturya, Almanya ve İtalya) **I. Meşrutiyet'in ilanını ciddiye almadığı gibi** Sırbistan ve Karadağ'ın topraklarının genişletilmesini talep ettiler. Ayrıca Osmanlı Devleti'nden Bosna-Hersek ve Bulgaristan'da özerk yönetimler kurulmasını istediler. **Osmanlı Devleti bu taleplerin hiçbirini kabul etmedi. İstanbul Konferansı'na katılan devletler Londra'da yeni bir protokol imzaladı. Protokolün içeriğinde kabul edilmesi imkân dâhilinde olmayan taleplerin bulunmasından dolayı Osmanlı Devleti, 1877'de Londra Protokolü'nü reddetti.** Osmanlı bu kararları da kabul etmeyince İngiltere'nin de yapacak bir şeyi kalmadı, Rusya'da Osmanlı'ya savaş açtı.

Gelişmeler ve sonuçları

• Osmanlı Devleti ile Rusya iki cephede savaştilar. Kafkasya'yı aşan Rusya Erzurum'a kadar ilerledi. Kafkasya Cephesi'nde Ahmed Muhtar Paşa, Ruslara karşı uzun süre direnmişse de **Doğubeyazıt, Ardahan, Kars ve Erzurum**

Ruslar tarafından işgal edilmiştir. **Nene Hatun** ve diğer Erzurumlu vatandaşlar, **Aziziye Tabyası'nı** Ruslara karşı büyük bir cesaretle savunmuştur. **Ermeniler de ilk kez bu savaşta Ruslarla işbirliği yaptılar.**

• Batıda ise Ünlü Osmanlı Komutanı Gazi Osman Paşa'nın **Plevne savunmasını** aşarak Edirne'yi geçti ve Çatalca'ya kadar ilerledi. Ünlü Plevne savunması bu savaş sırasında yaşanmıştır. Bulgarlar, Sırlar ve Karadağlılar Ruslara yardım etti. Bulgaristan'da Türk köyleri katledildi.

Osmanlı barış istemek zorunda kaldı. 3 Mart 1978'de **AYASTEFANOS (YEŞİLKÖY)** antlaşması imzalandı. **Ayastefanos Antlaşması'nın maddelerine göre;**

- Romanya, Sırbistan ve Karadağ'ın bağımsızlıkları tanınarak Osmanlı Devleti'nden ayrıldı.
- **Büyük Bulgaristan Prensiği kurularak Osmanlı Devleti'ne bağlandı. (Avrupa ve Balkan devletlerinin en çok itiraz ettikleri madde buydu. Çünkü Büyük Bulgaristan sayesinde Rusya Akdeniz'e kolayca inebilecekti.)**
- Bosna-Hersek'in Rusya ve Avusturya tarafından ortaklaşa himaye edilmesine karar verildi. (Bu maddeye de itiraz edildi)
- Kars, Ardahan, Batum ve Doğu Beyazıt Rusya'ya bırakıldı.
- Girit, Teselya ve Arnavutluk'ta ıslahatların yapılması karar altına alındı.

Ayastefanos (Yeşilköy) antlaşması İngiltere, Avusturya, Fransa, Balkan ülkeleri ve Almanya'nın itirazı üzerine yürürlüğe konmadı. Rusya'nın Balkanlarda ve Doğu Anadolu'da güçlenmesini ve Akdeniz'e inmesini istemiyorlardı. 1878'de Berlin Konferansı düzenlendi. Konferansa bütün devletler katıldı. Konferans sonunda **BERLİN ANTLAŞMASI** imzalandı. **Buna göre:**

- Sırbistan, Karadağ ve Romanya (Eflak-Boğdan) bağımsız olacak
- **Büyük Bulgar Krallığı üç parçaya bölündü:** Osmanlı Devleti'ne vergi verecek olan **Bulgar Prensiği**, idari özerkliğe sahip **Doğu Rumeli Eyaleti** ve Osmanlı Devleti'ne bağlı **Makedonya** oluştu.
- Bosna Hersek Osmanlı'da kalacak, yönetimi geçici olarak Avusturya'ya bırakılacak.
- Kars, Ardahan, Batum Rusya'da, Doğu Beyazıt Osmanlı'da kalacak. (Doğu Beyazıt kurtarıldı)
- Girit, Teselya ve Ermenilerin oturduğu Anadolu vilayetlerinde ıslahat yapılacak.
- Osmanlı Rusya'ya savaş tazminatı ödeyecek. (2 katı)

Önemi ve sonuçları

Osmanlı'nın dağılması hızlandı. 3 Balkan ülkesi aynı anda bağımsız oldu ve 3. Bulgaristan'ın temelleri atıldı.

Ermeni sorunu başladı.

BERLİN'DEN SONRAKİ ÖNEMLİ GELİŞMELER

XIX. yüzyıl boyunca "Denge Stratejisi" yürüten Osmanlı Devleti, Almanya ile siyasi ve askerî alanda yakınlaşma dönemini başlattı. Çünkü İngiltere, Osmanlı ülkesinde işgallere başladı.

1878'de Rus tehlikesine karşı KIBRIS'ın yönetimi geçici olarak İngiltere'ye verildi. İngilizler de adaya

yerleşti. İngiltere 1882'de **MISIR'ı** işgal etti. (1869'da **Süveyş kanalı** açılmıştı.) Böylece Doğu Akdeniz'in kontrolü tamamen İngilizlere geçti. Fransa 1881'de **TUNUS'a** yerleşti.

1885'da Bulgaristan ile **Doğu Rumeli** sorunu başladı. Ve **Doğu Rumeli Bulgaristan'a katıldı.**

1897'de Osmanlı Yunan Savaşı yaşandı. (**Dömeke Meydan Savaşı**) Savaşı Osmanlı kazanmasına rağmen **Girit'e özerklik verildi.** Yunanlı bir prens Girit Valiliğine atandı.

Ermeni Meselesi:

1878 Berlin Antlaşması, XIX ve XX. yüzyılda yaşanan Ermeni Meselesi'nin başlangıcıdır. Antlaşmanın 61. Maddesine göre Avrupalı devletler, Osmanlı Devleti'nden Ermenilerin yaşadığı vilayetlerde zaman geçirmeden ıslahat yapmasını ve güvenliklerinin sağlanmasını istedi. Avrupa devletlerinin desteğiyle Ermenileri, Osmanlı Devleti'ne karşı kıskırtmak amacıyla 1887'de İsviçre'nin Cenevre şehrinde **Hınçak**, 1890'da Tiflis'te **Taşnak komiteleri** kuruldu. Bu tarihten itibaren Ermeniler, I. Dünya Savaşı'na kadar bir dizi isyan ve baskın girişimlerinde bulundu.

Tehcir (Zorunlu Göç) Kanunu'nun çıkarılması öncesinde ortaya çıkan Ermeni isyanları:

- Erzurum İsyanı (1890)
- Kumkapı Gösterisi (1890)
- Merzifon, Yozgat ve Kayseri Olayları (1892)
- Sason İsyanı (1894)
- Bâbrâli Olayı (1895)
- Zeytûn İsyanı (1895)
- Van İsyanı (1896)
- Osmanlı Bankası Baskını (1896)
- Sultan II. Abdülhamit'e Suikast Girişimi (1905)
- Adana Olayları (1909)

Kafkas ve Çanakkale Cephelerindeki savaşlar sırasında Ermenilerin çıkardıkları büyük isyanlar üzerine 27 Mayıs 1915'te Geçici Sevk ve İskân Kanunu (Tehcir Kanunu) çıkarıldı.

Dâhiliye Nezareti'nin önerisi üzerine çıkarılan bu kanunla bir kısım Ermeni'nin savaş bölgelerinden uzaklaştırılması uygun görüldü. Bu suretle özellikle Van, Bitlis ve Erzurum vilayetlerinde isyana karışan Ermeniler, **Halep ve Suriye vilayetlerinin bazı bölgelerine zorunlu göçe tabi tutuldular.**

Zorunlu göç, bütün Ermenilere uygulanmadı. Erzincan, Samsun ve Adana'daki Ermeniler zorunlu göç dışında tutuldular. İstanbul'da ise 77 bin 835 Ermeni'den sadece 235' i ayaklanma nedeniyle tutuklandı. İzmir de yaşayan 20 bin Ermeni'den sürgüne gönderilen olmadı.

Zorunlu göç nedeniyle bazı bölgelerde Ermenilerin silahlı direnişi yüzünden olaylar çıkmış, yollarda asayişsizlik ve hastalık sebebiyle kayıplar olmuş, Türkleri az tanıyan Batı kamuoyu kıskırtılmak istenmişti. Avrupa'da zorunlu göçe, adeta soykırım görüntüsü verilerek Batı'da basın yayın organlarında Türkler karşıtı propagandalar yapıldı.

• Makedonya Sorunu:

Balkan Savaşları öncesinde ortaya çıkan en önemli sorunlardan biridir. Sorunun çıkış kaynağı diğer birçok meselede olduğu gibi 1878 Berlin Antlaşması'ydı. 1908'de II. Meşrutiyet'in ilan edilmesi Makedonya'nın Osmanlı Devleti'nden koparılması planının yürütmesini engelledi. **Makedonya, 1912-1913 yıllarında gerçekleşen Balkan Savaşları sonunda imzalanan Bükreş Antlaşması ile**

Sırbistan, Yunanistan ve Bulgaristan arasında paylaşırıldı.

Üçlü İttifak ve Üçlü İtilaf:

• İtalya ve Almanya'nın peş peşe siyasi ve millî birliklerini kurmasıyla Avrupa'daki güç dengesi değişime uğradı. İtalya ve Almanya'nın kurulması Avrupa siyasetine yeni bir ivme kazandırdı. Alman millî birliğinin kurucusu Bismarck, Almanya'yı Avrupa'nın karada en güçlü devleti hâline getirmek amacıyla dış politikada farklı bir yol izledi. Bismarck, bu arzusunu gerçekleştirmesini engelleyecek güç olarak karşısında Fransa'yı görmekteydi. Bu düşünce Almanya'yı, Fransa'ya karşı güçlü devletleri kendi yanına çekme arayışına yöneltti. **Böylece dünya devletleri arasında ilk kez gruplaşma hareketi (bloklaşma) başladı.**

• **Almanya**, 1860-1890 yılları arasında yapılan antlaşmalarla **Rusya ve Avusturya-Macaristan'ı** yanına çekmeyi başardı. Bu birliğe "**Üçlü İttifak**" adı verildi. **İtalya** da daha sonra bu ittifaka katıldı.

• 1890'a kadar Üçlü İttifak'ta herhangi bir ayrışma yaşanmadı. Rusya ile Avusturya-Macaristan rekabetinden dolayı üçlü ittifak içindeki denge bozuldu. Almanya, Çarlık Rusyası'nın kendi yanında yer almasını gereksiz gördü ve 1890'da çarlık Rusya ile süresi dolan antlaşma yenilenmedi. Bu durum Rusya'yı **1894'de Fransa ile anlaşmaya yöneltti. Bu birliğe İngiltere'nin de katılımıyla Üçlü İttifak'a karşı "Üçlü İtilaf" bloğu oluşturuldu.**

• **Zaman içerisinde bloklar arasındaki ekonomik rekabet, sömürge elde etme ve silahlanma yarışının açığa çıkardığı gerginlik, I. Dünya Savaşı'nın temel nedeni oldu.**

Birinci Dünya Savaşı Öncesinde; Rusya, Fransa ve İngiltere arasında üçlü itilaf devletleri arasında bir blok oluşturuldu. Bu üçlü İtilaf devletleri bloğu karşısında Almanya, Avusturya-Macaristan ve İtalya devletlerinden oluşan İttifak Devletleri grubunu oluşturdu. Osmanlı Devleti başlangıçta İtilaf devletleri bloğuna başvurarak katılmak istediysede olumlu cevap alamayınca İttifak devletleri bloğuna başvurdu. Osmanlı Devletinin İttifak devletlerine başvurusu kabul edildi.

Reval Görüşmeleri (1908):

9 Haziran 1908'de Finlandiya Körfezi'ndeki Reval Limanı'nda **İngiltere Kralı ile Rus Çarı** bir araya geldiler. Yaptıkları görüşmeden sızan sonuçlara göre **Osmanlı Devleti toprakları yeniden paylaşılacak, Rumeli parçalanacak, Osmanlı Devleti ordularını gönderemeyecek ve bu duruma boyun eğecekti.** Reval Planı'na göre Makedonya'da reform programının yapılması kararı alınmıştı. İttihat ve Terakki Partisi taraftarları Reval Görüşmeleri'ne tepki olarak Makedonya'da İstanbul'a karşı isyan çıkarttı. Bu gelişmelerin neticesinde 1908'de II. Meşrutiyet ilan edildi. Bu sırada **Bulgaristan bağımsızlığını ilan etti. (1908)**

TRABLUSGARP SAVAŞI (1911-1912)

Nedenleri

- Siyasi birliğini geç tamamlayan İtalya'nın sömürge yarışına girmesi
- İngiltere ve Fransa'nın desteğini alması (**Bu devletlerin amacı İtalya'yı Almanya'nın yanından kendi taraflarına çekmek**)
- Osmanlı'nın zayıflığı ve Trablusgarp'ın İtalya'ya yakın oluşu

Gelişmeler ve sonuçları

• İtalya bölgeyi 1911'de işgal etti, ancak Osmanlı bölgeye yardım gönderemedi. **Çünkü donanması çok zayıftı ve Mısır İngilizlerin elindeydi.**

• Bölgeye kılık değiştirerek gidebilen birkaç gönüllü subay (M. Kemal, Enver Paşa, Ali Fethi Bey) bölge halkını örgütleyerek İtalyanları **Derne, Tobruk ve Bingazi**'de durdurmayı başardı.

• Başarısız olan İtalyanlar Osmanlı'yı barışa zorlamak için Rodos ve On iki adayı işgal ederek boğazları abluka altına aldı. **Ancak Osmanlı'yı asıl barışa zorlayan durum, bu sırada Balkan Savaşlarının başlaması oldu.**

• İtalyanlarla **1912' de UŞİ ANTLAŞMASI** imzalandı. **Buna göre;**

- Trablusgarp ve Bingazi İtalya'ya verilecek, halk Osmanlı Halifesine bağlı kalacak.
- Rodos ve On iki ada geçici olarak İtalya'da kalacak (**Yunan tehlikesine karşı**)

Önemi: Osmanlı'nın Kuzey Afrika'daki varlığı sona erdi. 12 Ada da geri alınamadı. İtalya 1947'de 12 adayı Yunanistan'a verdi.

BALKAN SAVAŞLARI (1912-1913)

Balkan Savaşı ve Nedenleri:

- Reval Görüşmeleri sonucu serbest kalan Rusya'nın Balkanlardaki Panislavizm Politikasını hızlandırması ve Balkan devletlerini kışkırtması
- Milliyetçilik akımının etkisi ve Osmanlı'nın Balkanlardan atılmak istenmesi.
- Osmanlı'nın İtalya ile savaş halinde oluşu.
- Osmanlı'dan Makedonya'da ıslahat yapmasının istenmesi ve Osmanlı'nın bunu reddetmesi
- Balkan Devletleri'nin ayrı ayrı idealler peşinde koşması.

Gelişmeler ve sonuçları:

• Savaşı Karadağ başlattı. Osmanlı Devleti Dört Balkan ülkesine yenildi. (**Bulgaristan, Yunanistan, Sırbistan, Karadağ**) Bulgarlar Doğu Trakya'yı da alarak Çatalca'ya kadar ilerlediler. Büyük devletlerin araya girmesiyle **LONDRA ANTLAŞMASI** imzalandı.

• Buna göre; **Midye-Enez Hattı'nın batısındaki bütün topraklar Balkan devletlerine bırakıldı.** Sırbistan'a Orta ve Kuzey Makedonya bırakıldı. Yunanistan'a Selanik, Girit ve Güney Makedonya verildi. Bulgaristan'a Kavala, Dedeağaç ve bütün Trakya (**Edirne ve Kırklareli dahil**) verildi.

• Ege adalarının geleceği ve Arnavutluk'un sınırlarının tespitinde Avrupalı devletlerin karar vermesi uygun görüldü.

• **1913 Londra Barış Antlaşması'yla Bulgaristan en fazla toprak kazanan ülke olmasının yanında Ege Denizi'ne ulaştı.**

• Yunanistan **Girit Adası'nı, Ege adalarını ve Selanik'i** alarak konumunu güçlendirdi. Sırbistan ve Karadağ topraklarını genişleterek Balkanlar'da güç sahibi oldu.

• **Bu sırada son Balkan ülkesi olan Arnavutluk'ta bağımsızlığını ilan etti.**

Osmanlı Devleti'nin başarısız olma nedenleri

- Ordu içindeki siyasi çekişmeler
- Haberleşmedeki aksaklıklar, ekonomik sıkıntılar.
- Askerlerin bir kısmının savaştan önce terhis edilmiş olması.

Not: Londra görüşmelerinin devam ettiği süreçte İstanbul'da "**Bâbîâli Baskını**" adıyla anılan siyasi bir olay gelişti. Bu

baskınla birlikte İttihat ve Terakki Partisi devletin yönetiminde söz sahibi oldu.

- **BALKAN SAVAŞI (1913)**

Nedeni: Balkan ülkelerinin aralarındaki anlaşmazlık. Yani en fazla payın Bulgaristan'ın aldığı düşünün diğer ülkelerin Bulgaristan'a savaş açmaları.

Gelişmeler ve sonuçları

- Yunanistan, Sırbistan ve Karadağ Romanya'yı da yanına alarak Bulgaristan'ı yenilgiye uğrattılar ve kendi aralarında **BÜKREŞ ANTLAŞMASI'NI** (1913) imzaladılar.

- **Osmanlı bu savaşı fırsat bilerek Londra Antlaşmasını ihlal etti ve Doğu Trakya'yı geri aldı. (Edirne –Kırklareli)**

- Osmanlı ve Bulgaristan arasında **İSTANBUL ANTLAŞMASI** (1913) imzalandı. **Buna göre;**
 - Doğu Trakya Osmanlı'da kaldı. (Edirne- Kırklareli)
 - Bulgaristan'da kalan Türklerin hakları belirlendi.
 - Meriç ırmağı sınırın kabul edildi.

- Osmanlı ile Yunanistan arasında **ATİNA ANTLAŞMASI** (1913) imzalandı. **Buna göre;**
 - Girit ve Selanik Yunanistan'da kaldı. Ege adalarının durumu zamana bırakıldı.
 - Yunanistan'da kalan Türklerin hakları belirlendi.

- Sırbistan ile orada kalan Türklerin haklarıyla ilgili **İSTANBUL ANTLAŞMASI** yapıldı.

OSMANLI DEVLETİ BALKAN SAVAŞLARI SONUNDA;

- Osmanlı'nın Avrupa'daki varlığı Doğu Trakya ile sınırlı kaldı. Osmanlı Devleti Meriç Nehri'nin batısındaki tüm topraklarını kaybetti.
- Osmanlıcılık önemini yitirirken Türkçülük güçlenmeye başladı.
- Batı Trakya Türkleri sorunu başladı. Balkanlardan Türkiye'ye yoğun Türk göçleri başladı.
- Almanya ile olan yakınlaşma daha da arttı. Alman subaylar Osmanlı Ordusunda görev yapmaya başladı.